

Tartózkodó kérelem

Képzelnék el egy kocsi, előtte ló, mögötte ló, egymásnak hátal, mindkettő befogva. A kocsi ostorával – durr-durr! – a nyakuk közé csap, hogy húzzanak, egyszerre és tisztá erőből.

A miniszterelnöknek eszébe jutott, hogy a könyörtelen restriktív politikát képviselő pénzügyminiszter fölé, hatáskörének csorbítása nélkül, szakszervezeti fővezért nevez ki miniszterelnök-helyettesi vagy bármilyen rangban. Miért teszi ezt? Talán hibbant, mint a hasonlatképpen előrángatott kocsi? Nem, nem hibbant. Személyekkel sakkozik, tologatná őket párton belüli, koalícion belüli, parlamenten belüli egyensúlyok létrehozása vagy felbontása érdekében. Gazdaságpolitikához nem ért, az ország érdekeit nem látja át, és mivel érzi ezt, nem is bajlódik velük – azzal bajlódik, amit Kádártól tanult: személyeket tologat, étvágyakat csillapít és gerjeszt, függőségi viszonyokat épít ki, miközben véstérhesen múlik az idő, és elodázhatatlan problémáink megoldása tovább odázódik. Egy szép napon kitalálja, és rögtön be is jelenti, hogy bevezeti a vízumkényszert dél, kelet és észak felé, mert ő – ellentétben, gondolom, a Belügyminisztériummal – szívügyének tekinti a maffia, a feketemunka, a feketepiac ellen folytatandó harcot. Elmagyarázzák neki, hogy egy ilyen intézkedés milyen következményekkel járna, például hogy a szabaddai néninek akkor Belgrádba kell majd utaznia vízumért, a nagyváradinak pedig Bukarestbe. A miniszterelnök visszakozik, de persze csak egyelőre, viszont bejelenti, hogy a sokéves késéssel kidolgozott és az illetékes szakmai szervezetekkel nagy nehezen egyeztetett médiatörvényt a korábbi koalíciós állásponttól eltérően mégis hatpárti fórum elé viszi további egyeztetés céljából. Az ellenzék „konstruktív” részét óhajtja megnyerni így, majd kiviláglik, milyen célnak. Meg is dicséri közülük ezt meg azt, számítása bevalik: Orbán Viktor vonzalmat bányász elő a maga feneketlen mélységeiből Nagy Sándor iránt. Régen is ebből állt a kormányzati elhivatottság: Kádár, ha Biszkuat dicsérte, a zsigereivel is érezte, hogyan hatnak szavai Fock Jenőre és viszont.

Egy szép napon kiderül, hogy a kádárista politikai rendőrség irattárába csak a fent említett szerv jogutódai méltók bekukantani. A rendszerváltozásra a politikai rendőrség hatáskörének kontinuitása a biztosíték. Az iratok amúgy is nagymértékben megcsappantak, hagyjuk a fenebe az átvilágítást, a kormányelnök nagy vehemen-

ciával síkra száll a spiclik emberi jogaiért. Emberileg érthető ez: ha a szívéhez közel álló bábuk besározódnak, akkor kellemetlenebb tologatni őket. A kádárizmus minden területén nyomakodik: ezt bizonyítják egyebek között a levéltári törvény belső vitái – a miniszterelnök a legszívesebben a mohácsi vésztől kezdve titkosítaná a történelmi dokumentumokat –, vagy az egész koalíciót rossz színben feltüntető titokvédelmi törvény, mely – a Magyar Narancs szerkesztőségi cikkének szerencsés megfogalmazása szerint – Bokros Lajos mackófelsőjén kívül titkosítaná az egész gazdasági és államigazgatási szférát. Centralizációs, etatista kísérletek követik egymást, az állam az önkormányzatok költségére óhajt erőszódni.

„Tetszett volna forradalmat csinálni” – mondta egy ízben állítólag Antall József, és ha csakugyan mondta, akkor mondott valami érvényeset is. A bűnbetésre 1989. június 16-án került sor, amikor jó képet vágtunk ahhoz, hogy a kivégzettek hozzátartozóival és barátaival együtt a justizmord elkövetőinek politikai örökösei is aktív szerepet játsszanak az áldozatok újratemetésében. Mert más dolog a jogi amnesztia – ennek mindig is híve voltam –, és megint más a politikai bűnök hasznélvezőinek erkölcsi rehabilitációja. Mégis erre került sor, mert a kádárizmusba jócskán belekompromittálódott értelmiségi és hivatalnokréteg minden áron békét akart. És mihelyt sor került, az előző kormányzati ciklus horthysta kigőzölgesének ellenhatásként is, erre az erkölcsi rehabilitációra, már csak a politikai helyzetnek kellett megváltoznia ahhoz, hogy kormánykodni kezdjen a pártállami stílus, mely nem választható el a pártállami tartalomtól. Amikor a miniszterelnök Kádár némelyest felhígított stílusában sakkozik, akkor eleve adva van számára a bábuk tologatási iránya is. Nemrég társaságban egy politikai barátom hasonlóknak mondotta a magyar és a lengyel kommunizmus utódpartjait. Jacek Kuron ezt felelte neki: „Azért van egy különbség is: a mi szocialistáink vezetői emberei nem játszottak szerepet a diktatúra idején. Az pedig egyenesen elképzelhetetlen lenne, hogy a régi rendőrség vagy belügy bármilyen funkcionáriusa nálunk ma labdába rúgjon.”

A miniszterelnök kitalál egy privatizációs minisztert. A privatizációs miniszter – korábbi népi-nemzeti elődeinek nyomdokába lépve – kitalálja, hogy a nemzetközi pályázatokat nem

azokkal kell megnyeretni, akik több pénzt kínálnak, hanem a nemzeti tőkével, hogy a nemzeti értékek nemzeti kézben maradjanak. Csakhogy a nemzet kulturális értékeit a privatizációs folyamat során az szolgálja hatékonyabban, aki inkább képes a terjesztésükre, vagyis arra, hogy értékesítse őket a világpiacon. A csipetnyi nemzeti demagógia, mely egyébként távol áll a miniszterelnök politikai fiziognómiájától, ismét csak picike húzás. Lejelzi, hiszen ki tudja, mit rejt a jövő, hogy ő nem olyan nemzetietlen, mint ahogy hiszi a kedves konstruktív nemzeti tábor.

Nemrégiben összes bátorsággal összeszedve elrikkantottam magam a Népszabadság nyilvánossága előtt: „Kormánypartí vagyok!” Hogyan fordulhatok akkor most ilyen eltökélten a kormányfő ellen? Csakhogy én nem ömellette, hanem a kormányprogram mellett tettem le – az ellentmondások kutyáitól marcangolva és fenntartásokkal – a garast. A miniszterelnök ebben nem követi a példám: már be is jelentette, hogy a kormányprogram, pontosabban az alapjául szolgáló koalíciós szerződés nem lehet dogma. Ezt a kifejezést is elődeitől tanulta: „a marxizmus nem lehet dogma” – mondták ezek, ahányszor megsértették saját alapelveiket. Két párt szerződése egyébként csakugyan nem dogma, de a dogmak szigorával kell ragaszkodni ahhoz, hogy önkényesen egyik fél se rúghassa fel. Ami szerződés, az – fogalmából eredően – csak kölcsönös megegyezéssel módosítható.

A miniszterelnök szerződésszegési kísérletsorozata azt bizonyítja, hogy ő már nem kormánypartí, hiszen nemcsak nem képes, de nem is akarja megvalósítani a kormányprogramot. Hadd bökjem ki, a meghallgatás leghalványabb reménye nélkül: azt szeretném, ha lemondana. Tudom persze, hogy Torgyán József is ezt követeli, ahányszor szájának barlangját kitérte. Ez magyar átok: a nemzet időszerű szerencsétlenségével szemben többnyire fellép az alternatív szerencsétlenség, mely még meredekebb zuhanással kecsegtet, mint az, amit felváltana. Az önkéntes utódjelölt ily módon pusztá létével gondoskodik arról, hogy a tartózkodó balsors mindenkor a kisebb rossz szerepében tündököljön. A kisebb rosszért lelkesedni: ez az igazi mucai spirituusz! Hála Horthynek és Kádárnak, ezt a szellemtelen szellemiséget kortyoltuk évtizedeken át. Nem volt belőle elég?

Eörsi István
kőzírő